

Frumvarp til stjórnarskipunarlaga

um breytingu á stjórnarskrá Lýðveldisins Íslands, nr. 33/1944, með síðari breytingum, samkvæmt ákvæði um stundarsakir, sbr. 1. gr. stjórnarskipunarlaga nr. 91/2013 (alþjóðasamningar, umhverfisvernd, náttúruauðlindir, þjóðaratkvæðagreiðslur).

Flm.:

1. gr.

Við 21. gr. stjórnarskrárinnar bætast tvær nýjar málsgreinar, svohljóðandi:

Samningar sem fela alþjóðlegum stofnunum, sem Ísland á aðild að, meðferð tiltekinna valdheimilda ríkisins þurfa samþykki minnst $\frac{2}{3}$ hluta atkvæða á Alþingi. Áskilið er að slíkur samningur sé í þágu friðar eða efnahagsframfara, þar sé byggt á gagnkvæmum skyldum samningsaðila og að stofnanir virði lýðræðislegar grundvallarreglur. Framsal ríkisvalds skal ávallt vera á takmörkuðu sviði, skýrt afmarkað og afturkræft.

Nú felur samningur samkvæmt 2. mgr. í sér útfærslu á þegar gerðum samningi án eðlisbreytingar þeirrar samvinnu sem liggur til grundvallar og er þá samþykki meiri hluta atkvæða á Alþingi nægilegt.

2. gr.

Á eftir 78. gr. stjórnarskrárinnar koma þrjár nýjar greinar, 79.–81. gr., svohljóðandi, og breytist greinatala samkvæmt því:

a. (79. gr.)

Náttúra Íslands er undirstaða lífs í landinu. Ábyrgð á vernd náttúru og umhverfis hvílir sameiginlega á öllum og skal verndin grundvallast á varúðar- og langtímasjónarmiðum með sjálfbæra þróun að leiðarljósi. Stuðlað skal að því að fjölbreytni náttúrunnar sé viðhaldið og vöxtur lífríkis og viðgangur tryggður.

Allir skulu njóta heilnæms umhverfis. Almennings er heimil för um landið og dvöl þar í lögum tilgangi. Ganga skal vel um náttúruna og virða hagsmuni landeigenda og annarra réttshafa. Í lögum skal mælt nánar fyrir um inntak og afmörkun almennaréttar.

Í lögum skal mælt fyrir um rétt almennings til upplýsinga um ástand umhverfis og áhrif framkvæmda á það svo og til þátttöku í undirbúningi ákvarðana sem áhrif hafa á umhverfið.

b. (80. gr.)

Auðlindir náttúru Íslands tilheyra íslensku þjóðinni og ber að nýta þær á sjálfbæran hátt til hagsbóta landsmönnum öllum. Ríkið hefur eftirlit og umsjón með meðferð og nýtingu auðlindanna í umboði þjóðarinnar.

Náttúruauðlindir og landsréttindi sem ekki eru háð einkaeignarrétti eru þjóðareign. Enginn getur fengið þessi gæði eða réttindi tengd þeim til eignar eða varanlegra afnota og aldrei má selja þau eða veðsetja. Handhafar löggjafarvalds og framkvæmdarvalds fara með forsjá og ráðstöfunarrétt þeirra í umboði þjóðarinnar.

Að jafnaði skal taka eðlilegt gjald fyrir heimildir til nýtingar auðlinda sem eru í eigu íslenska ríkisins eða þjóðareign. Veiting nýtingarheimilda skal grundvallast á lögum og gætt

skal jafnræðis og gagnsæis. Slíkar heimildir leiða aldrei til varanlegs eignarréttar eða óafturkallanlegs forræðis yfir auðlindum.

c. (81. gr.)

Fimmtán af hundraði kosningarbærra manna geta krafist þess að nýsamþykkt lög verði borin undir þjóðina í almenntri, leynilegri og bindandi atkvæðagreiðslu. Kröfuna ber að leggja fyrir ráðherra innan fjögurra vikna frá birtingu laganna og skal atkvæðagreiðslan fara fram innan þriggja mánaða frá því að staðfest krafa liggur fyrir. Fjárlög, fjáráukalög, lög um skattamálefni og lög sem sett eru til að framfylgja þjóðréttarskuldbindingum verða ekki borin undir þjóðina samkvæmt þessari málsgrein.

Fimmtán af hundraði kosningarbærra manna geta enn fremur krafist þess að ályktun Alþingis samkvæmt 21. gr. verði borin undir þjóðina í almenntri, leynilegri og bindandi atkvæðagreiðslu. [Sama gildir um ályktanir samkvæmt lögum sem hafa réttaráhrif og varða náttúru Íslands og umhverfi]. Krafan þarf að berast forseta Alþingis innan fjögurra vikna frá afgreiðslu Alþingis og skal atkvæðagreiðslan fara fram innan þriggja mánaða frá því að staðfest krafa liggur fyrir.

Alþingi getur ákveðið að fella úr gildi lög eða afturkalla ályktun áður en til þjóðaratkvæðagreiðslu kemur og fer hún þá ekki fram.

Til þess að hnekkja lögum eða ályktunum samkvæmt þessari grein þarf meiri hluti í þjóðaratkvæðagreiðslu, þó minnst fjórðungur kosningarbærra manna, að synja þeim samþykkis.

Með lögum skal mælt nánar fyrir um upphafstíma og fyrirsvor undirskriftasöfnunar, form og söfnun undirskrifta, miðlun upplýsinga, framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslu og lausn ágreiningsmála fyrir dómstólum.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi að fengnu samþykki í þjóðaratkvæðagreiðslu, sbr. ákvæði um stundarsakir.